

Αρχική Σελίδα > ... > Οικογενειακά Και Κληρονομικά Θέματα > Γονική Μέριμνα - Επιμέλεια Των Παιδιών Και Δικαίωμα Επικοινωνίας > Portugal

Γονική μέριμνα - επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας

Περιεχόμενο που παρέχεται από

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

Πορτογαλία

1 Τι σημαίνει πρακτικά η έννοια «γονική μέριμνα»; Ποια τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του έχοντος τη γονική μέριμνα;

Ως γονική μέριμνα νοούνται η εξουσία και τα καθήκοντα που απονέμονται στους γονείς έναντι των τέκνων τους. Τα τέκνα βρίσκονται υπό γονική μέριμνα έως ότου ενηλικιωθούν ή χειραφετηθούν (άρθρο 1877 του Αστικού Κώδικα). Όριο ενηλικίωσης είναι το 18ο έτος. Οι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους μπορούν να χειραφετηθούν συνάπτοντας γάμο (άρθρο 132 του Αστικού Κώδικα).

Στο πλαίσιο της γονικής μέριμνας οι γονείς έχουν τα παρακάτω δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι των τέκνων τους (άρθρα 1877 έως 1920-C του Αστικού Κώδικα):

- να τους παρέχουν γενική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, ιδίως σε παιδιά με σωματικές και διανοητικές ανεπάρκειες
- να προάγουν τη σωματική και διανοητική ανάπτυξη των τέκνων, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους
- να συντηρούν τα τέκνα και να καλύπτουν τις δαπάνες για την ασφάλεια, την υγεία και την εκπαίδευσή τους
- να εκπροσωπούν τα τέκνα
- να ενεργούν ως διαχειριστές των περιουσιακών στοιχείων των τέκνων, επιδεικνύοντας τον ίδιο βαθμό επιμέλειας όπως κατά τη διαχείριση των δικών τους περιουσιακών στοιχείων
- να ασκούν την επιμέλεια των τέκνων και να καθορίζουν τον τόπο διαμονής τους
- να διασφαλίζουν την επιστροφή των τέκνων, με τη συνδρομή δημόσιας αρχής, εφόσον αυτή κριθεί αναγκαία, αν αυτά εγκαταλείψουν την πατρική οικία ή απομακρυνθούν από αυτήν
- να αποφασίζουν για τη θρησκευτική μόρφωση των τέκνων που δεν έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους·
- ανάλογα με τον βαθμό ωριμότητας των τέκνων, να λαμβάνουν υπόψη τη γνώμη τους ως προς σημαντικά οικογενειακά ζητήματα και να αναγνωρίζουν την ανεξαρτησία τους στην οργάνωση της ζωής τους.

Από την άλλη πλευρά:

- τα τέκνα έχουν καθήκον να υπακούουν τους γονείς τους·
- τα τέκνα δεν μπορούν να εγκαταλείψουν την πατρική οικία, ή την οικία που έχουν προορίσει οι γονείς τους για αυτά, ούτε να απομακρυνθούν από αυτήν·
- Οι γονείς δεν έχουν υποχρέωση να συντηρούν τα τέκνα τους ή να καλύπτουν τα έξοδα για την ασφάλεια, την υγεία και την εκπαίδευσή τους στο μέτρο που τα ίδια είναι σε θέση να καλύπτουν τα έξοδά τους με την αμοιβή από την εργασία τους ή άλλα εισοδήματα
- Οι γονείς μπορούν να χρησιμοποιούν τα έσοδα από τα περιουσιακά στοιχεία του τέκνου τους για να διασφαλίζουν τη στήριξη, την ασφάλεια, την υγεία και την εκπαίδευσή του, καθώς και την κάλυψη άλλων αναγκών της οικογενειακής ζωής, σε εύλογα όρια
- οι γονείς δεν υποχρεούνται να διασφαλίζουν ως διαχειριστές τα περιουσιακά στοιχεία του τέκνου τους,

εκτός από τις περιπτώσεις που παρέχεται εξασφάλιση και εφόσον αυτό κρίνεται αναγκαίο από το δικαστήριο, αφού ληφθεί υπόψη η αξία των περιουσιακών στοιχείων.

2 Γενικώς, ποιος έχει τη γονική μέριμνα ενός τέκνου;

Κατά κανόνα, η γονική μέριμνα του τέκνου ανήκει στους γονείς (άρθρο 1901 του Αστικού Κώδικα).

Οι γονείς ασκούν τη γονική μέριμνα με αμοιβαία συμφωνία. Εάν οι γονείς δεν συμφωνούν σε ζητήματα ιδιαίτερης βαρύτητας, οποιοσδήποτε από τους δύο μπορεί να προσφύγει στα δικαστήρια, τα οποία θα επιχειρήσουν συμβιβασμό. Εάν δεν είναι εφικτός ο συμβιβασμός, το δικαστήριο εξετάζει το τέκνο πριν εκδώσει απόφαση, εκτός αν σοβαροί λόγοι υπαγορεύουν το αντίθετο

Όταν η σχέση γονέα-τέκνου εγκαθιδρύεται σε σχέση μόνον με τον έναν γονέα, η γονική μέριμνα μπορεί να απονεμηθεί με δικαστική απόφαση στον σύζυγο ή τον καταχωρισμένο σύντροφο του γονέα, ο οποίος την ασκεί από κοινού. Σ' αυτή την περίπτωση η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας εξαρτάται από την αίτηση του γονέα και του συζύγου ή του καταχωρισμένου συντρόφου του. Το δικαστήριο οφείλει, στο μέτρο του δυνατού, να ακούσει το παιδί (άρθρο 1904α του Αστικού Κώδικα).

3 Εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να ασκούν τη γονική μέριμνα, μπορεί να την ασκεί κάποιος άλλος;

Ναι, ως εξής:

Όταν ο ένας ή και οι δύο γονείς κωλύονται να ασκήσουν τη γονική μέριμνα (άρθρο 1903 του αστικού κώδικα):

Όταν ένας από τους γονείς δεν μπορεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα λόγω απουσίας, ανικανότητας ή άλλου κωλύματος που αναγνωρίζεται από δικαστήριο, η γονική μέριμνα πρέπει να ασκείται από τον άλλον γονέα (άρθρο 1903 του Αστικού Κώδικα):

- Από τον σύζυγο ή τον καταχωρισμένο σύντροφο του γονέα
- Από μέλος της οικογένειας του γονέα.

Οι εν λόγω κανόνες ισχύουν επίσης αναλογικά, όποτε η ιδιότητα του γονέα έχει εγκαθιδρυθεί σε σχέση μόνο με έναν από τους γονείς.

4 Σε περίπτωση διαζυγίου ή διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, με ποιον τρόπο γίνεται η ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας;

Η άσκηση της γονικής μέριμνας σε περίπτωση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού, κήρυξης της ακυρότητας ή ακύρωσης του γάμου διέπεται από τις παρακάτω αρχές (άρθρο 1906 του Αστικού Κώδικα):

- Η γονική μέριμνα σε ζητήματα ιδιαίτερης σπουδαιότητας για τη ζωή του τέκνου ασκείται από κοινού και από τους δύο γονείς σύμφωνα με τους όρους του γάμου, εκτός από τις περιπτώσεις πρόδηλου κατεπείγοντος, οπότε κάθε γονέας μπορεί να ενεργεί ανεξάρτητα ενημερώνοντας σχετικά τον άλλον γονέα το συντομότερο δυνατό.
- Όταν η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας σε ζητήματα ιδιαίτερης σπουδαιότητας για τη ζωή του τέκνου θεωρείται ότι αντίκειται στα συμφέροντα του τέκνου, το δικαστήριο, με αιτιολογημένη του απόφαση, ορίζει ότι η γονική μέριμνα θα ασκείται από τον έναν γονέα.
- Η άσκηση της γονικής μέριμνας ως προς τις καθημερινές δραστηριότητες ανήκει στον γονέα με τον οποίο έχουν τη συνήθη διαμονή τους τα τέκνα ή τον γονέα με τον οποίο διαμένουν προσωρινά ωστόσο, στην τελευταία περίπτωση, κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας, δεν θα πρέπει ο γονέας να ενεργεί κατά παράβαση των πλέον σχετικών εκπαιδευτικών κατευθυντήριων γραμμών, όπως ορίζονται από τον γονέα με τον οποίο διαμένει συνήθως το τέκνο.
- Ο γονέας ο οποίος είναι υπεύθυνος για την άσκηση της γονικής μέριμνας ως προς τις καθημερινές δραστηριότητες μπορεί να την ασκεί ο ίδιος ή να αναθέτει την άσκησή της σε τρίτον.
- Το δικαστήριο καθορίζει τον τόπο κατοικίας και τα δικαιώματα επικοινωνίας σύμφωνα με τα συμφέροντα του τέκνου, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις συναφείς περιστάσεις, και ειδικότερα κάθε τυχόν συμφωνία των γονέων και την προθυμία εκάστου να προάγει τις συνήθεις σχέσεις του τέκνου με τον άλλον γονέα.

- Ο γονέας που δεν ασκεί τη γονική μέριμνα, πλήρως ή μερικώς, έχει το δικαίωμα να ενημερώνεται για τον τρόπο άσκησης της εν λόγω γονικής μέριμνας, ειδικότερα όσον αφορά την εκπαίδευση και τις συνθήκες διαβίωσης του τέκνου.
- Το δικαστήριο αποφασίζει πάντοτε σύμφωνα με τα συμφέροντα του τέκνου, περιλαμβανομένης της διατήρησης στενής σχέσης και με τους δύο γονείς, της προαγωγής και της αποδοχής συμφωνιών ή της λήψης αποφάσεων που παρέχουν πολλαπλές ευκαιρίες επικοινωνίας και με τους δύο γονείς και της διαμοίρασης των ευθυνών μεταξύ τους.

5 Εάν οι γονείς συνάψουν συμφωνία σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας, ποια τυπική διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου η εν λόγω συμφωνία να είναι νομικά δεσμευτική;

Για να είναι δεσμευτική η σύμβαση για τη γονική μέριμνα, πρέπει να εγκριθεί από το δικαστήριο ή τον ληξιαρχο, με έναν από τους τύπους που ορίζονται στις απαντήσεις στις ερωτήσεις 6 και 10.

6 Εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση να καταλήξουν σε συμφωνία για το θέμα της γονικής μέριμνας, ποιοι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης της διαφοράς προβλέπονται, εκτός από την προσφυγή στη δικαιοσύνη;

Οι διάδικοι μπορούν να καταφύγουν σε εναλλακτικά μέτρα επίλυσης της διαφοράς είτε πριν ζητήσουν την παρέμβαση του δικαστηρίου είτε στο πλαίσιο άσκησης αγωγής.

Διαμεσολάβηση πριν από τη δικαστική παρέμβαση

Πριν εισαγάγουν μια υπόθεση στο δικαστήριο, οι γονείς μπορούν να προσφύγουν σε δημόσια ή ιδιωτική οικογενειακή διαμεσολάβηση για να συνάψουν συμφωνία ως προς τη γονική μέριμνα.

Στην Πορτογαλία εφαρμόζεται η αρχή της εκούσιας διαμεσολάβησης. Οι διάδικοι σε οικογενειακή διαφορά που αφορά τα τέκνα τους μπορούν, με συμφωνία, να κάνουν χρήση της ιδιωτικής ή δημόσιας οικογενειακής διαμεσολάβησης πριν από άσκηση αγωγής. Αφότου ασκηθεί η αγωγή, το δικαστήριο μπορεί επίσης να παραπέμψει τους διαδίκους σε διαμεσολάβηση, αλλά δεν μπορεί να το επιβάλει αν οι διάδικοι δεν συμφωνούν ή εναντιώνονται σε αυτό.

Υποχρεωτική επικύρωση της συμφωνίας

Αφού επιτευχθεί συμφωνία μετά τη διαμεσολάβηση, για να καταστεί αυτή δεσμευτική και εκτελεστή, τα μέρη πρέπει να υποβάλουν αίτηση επικύρωσης στο δικαστήριο ή το ληξιαρχείο, ανάλογα με την περίπτωση.

Οι αγωγές για οικογενειακές υποθέσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του ληξιαρχείου απαιτούν προηγούμενη συμφωνία των διαδίκων, διαφορετικά εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων (άρθρο 12 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 20012 — Διαδικασίες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων).

Τα ληξιαρχεία είναι αρμόδια για την επικύρωση της συμφωνίας που αφορά τη γονική μέριμνα μόνον όταν αυτή προσαρτάται σε συμφωνία διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού με κοινή συναίνεση. Πριν από την επικύρωση από τον ληξιαρχο, η εισαγγελία γνωμοδοτεί για τη συμφωνία στο μέτρο που αφορά γονική μέριμνα ανηλίκων.

Όταν διενεργείται οικογενειακή διαμεσολάβηση πριν από την άσκηση της αγωγής, η οποία αποσκοπεί αποκλειστικά στη διευθέτηση της γονικής μέριμνας ανήλικων τέκνων (χωρίς να προσαρτάται στη συμφωνία διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού), τα μέρη πρέπει να ζητήσουν από το αρμόδιο δικαστήριο να επικυρώσει την εν λόγω συμφωνία.

Ιδιωτική διαμεσολάβηση

Εάν τα μέρη προσφύγουν σε ιδιωτική διαμεσολάβηση, πρέπει να καταβάλουν την αμοιβή του διαμεσολαβητή. Το εν λόγω κόστος, οι κανόνες και ο χρόνος της διαμεσολάβησης ορίζονται στη συμφωνία διαμεσολάβησης που υπογράφεται από τα μέρη και τον διαμεσολαβητή κατά την έναρξη της διαμεσολάβησης. Το Υπουργείο

Δικαιοσύνης καταρτίζει κατάλογο διαμεσολαβητών τον οποίο μπορούν να συμβουλευούνται τα μέρη, προκειμένου να διαλέξουν ιδιωτικό διαμεσολαβητή. Ο κατάλογος αυτός διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση:

https://dgpj.justica.gov.pt/Portals/31/GRAL_Media%C3%A7%C3%A3o/Lista_mediadores_SMF_22.06.2022.pdf?ver=pOryP-EUHyj3-8mw8cj_Kw%3d%3d

Δημόσια διαμεσολάβηση

Για να προσφύγουν στη δημόσια διαμεσολάβηση, τα μέρη θα πρέπει να επικοινωνήσουν με το γραφείο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών της Γενικής Διεύθυνσης της Πολιτικής για τη Δικαιοσύνη (Direcção Geral da Política de Justiça) και να ζητήσουν να οριστεί συνεδρίαση πριν από τη διαμεσολάβηση. Μπορούν να το πράξουν τηλεφωνικά, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή συμπληρώνοντας ηλεκτρονικό έντυπο, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση <http://smf.mj.pt/>. Στη δημόσια συνεδρίαση που προηγείται της διαμεσολάβησης, υπογράφεται μεταξύ των μερών και του διαμεσολαβητή η συμφωνία διαμεσολάβησης. Η διάρκεια είναι συγκεκριμένη, οι συνεδριάσεις είναι προγραμματισμένες και οι κανόνες της διαδικασίας διευκρινίζονται. Το κόστος της δημόσιας οικογενειακής διαμεσολάβησης είναι 50,00 ευρώ για κάθε μέρος, ανεξάρτητα από τον αριθμό των προγραμματισμένων συνεδριάσεων. Το εν λόγω τέλος ύψους 50,00 ευρώ καταβάλλεται από κάθε μέρος κατά την έναρξη της δημόσιας διαμεσολάβησης. Τα έξοδα των δημόσιων διαμεσολαβητών δεν βαρύνουν τους διαδίκους. Καταβάλλονται από τη Γενική Διεύθυνση της Πολιτικής για τη Δικαιοσύνη σύμφωνα με πίνακα που παρατίθεται στον νόμο.

Οι συνεδριάσεις της δημόσιας διαμεσολάβησης μπορούν να διεξάγονται στις εγκαταστάσεις της Γενικής Διεύθυνσης της Πολιτικής για τη Δικαιοσύνη ή στις εγκαταστάσεις που παρέχονται από τη δημοτική αρχή του τόπου κατοικίας των μερών.

Στη δημόσια διαμεσολάβηση, τα μέρη μπορούν να επιλέξουν διαμεσολαβητή από κατάλογο επιλεγμένων δημόσιων διαμεσολαβητών. Ο κατάλογος των δημόσιων διαμεσολαβητών διατίθεται στον δικτυακό τόπο που αναφέρεται παραπάνω.

Κατάλογος διαμεσολαβητών του συστήματος οικογενειακής διαμεσολάβησης

Εάν τα μέρη δεν επιλέξουν διαμεσολαβητή, το γραφείο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών της Γενικής Διεύθυνσης της Πολιτικής για τη Δικαιοσύνη υποδεικνύει μεσολαβητή από τον κατάλογο των δημόσιων διαμεσολαβητών, με σειρά αλληλουχίας και αφού ληφθεί υπόψη η εγγύτητα με τον τόπο κατοικίας των μερών. Κατά κανόνα, ο εν λόγω διορισμός πραγματοποιείται αυτοματοποιημένα μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Σημείωση: Η δραστηριότητα του συστήματος οικογενειακής διαμεσολάβησης (SMF) διέπεται από την υπουργική απόφαση αριθ. 13/2018 της 22ας Οκτωβρίου 2018.

Νομική συνδρομή (νόμος αριθ. 34/2004 της 29ης Ιουλίου 2004 — Πρόσβαση στον νόμο και τα δικαστήρια)

Εάν τα μέρη λάβουν νομική συνδρομή, μπορούν να καλυφθούν τα έξοδα της διαμεσολάβησης.

Διαμεσολάβηση και εξέταση από πραγματογνώμονα στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας

(Νόμος αριθ. 141/2015 της 8ης Σεπτεμβρίου 2015 — Νομικό πλαίσιο για την αστική διαδικασία επιτροπείας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 24/2017 της 24ης Μαΐου 2017)

Εάν τα μέρη παραπέμψουν την υπόθεση στο δικαστήριο, θα κινηθεί η αστική διαδικασία επιτροπείας με την οποία ρυθμίζεται η άσκηση της γονικής μέριμνας ο δικαστής θα ξεκινήσει τη διαδικασία ορίζοντας συνεδρίαση με τους γονείς (Άρθρο 35 του νομικού πλαισίου για την αστική διαδικασία επιτροπείας).

Αν οι γονείς δεν μπορέσουν να καταλήξουν σε συμφωνία στη συνεδρίαση, ο δικαστής θα την αναστείλει για διάστημα δύο έως τριών μηνών το πολύ, ανάλογα με την περίπτωση, και θα παραπέμψει τους γονείς στη διαμεσολάβηση (εάν συμφωνήσουν να προσφύγουν στην εν λόγω μέθοδο) ή σε εξέταση από πραγματογνώμονα (η οποία μπορεί να επιβληθεί στους γονείς ως υποχρεωτική) (άρθρο 38 του νομικού πλαισίου για την αστική διαδικασία επιτροπείας).

Στο τέλος του εν λόγω διαστήματος, ο δικαστής ενημερώνεται για την έκβαση της διαμεσολάβησης ή την εξέταση πραγματογνώμονα και ορίζει την ημερομηνία για τη συνέχιση της συνεδρίασης προκειμένου να

διασφαλίσει και/ή να επικυρώσει τη συμφωνία. (Άρθρο 39 του νομικού πλαισίου για την αστική διαδικασία επιτροπείας)

Εάν στο τέλος αυτού του σταδίου οι γονείς δεν μπορέσουν να καταλήξουν σε συμφωνία, θα ξεκινήσει η αντιδικία –οι γονείς ενημερώνονται προκειμένου να καταθέσουν τους ισχυρισμούς τους και να προσαγάγουν αποδεικτικά στοιχεία, ενώ συνέχεια έχουν η έρευνα και η απόφαση.

Πληροφορίες σχετικά με τη διαμεσολάβηση διατίθενται στη διεύθυνση <https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao>

7 Εάν οι γονείς προσφύγουν στη δικαιοσύνη, ποια ζητήματα που αφορούν το τέκνο μπορεί να ρυθμίσει ο δικαστής;

Αρχικά, πρέπει να τονιστεί ότι στην Πορτογαλία, σε περίπτωση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού, ακύρωσης του γάμου και στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει γάμος ή συγκατοίκηση των γονέων, η απόφαση για την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει πάντοτε να λαμβάνεται βάσει τριών θεμελιωδών στοιχείων:

- της επιμέλειας του ανηλίκου·
- το καθεστώς επικοινωνίας·
- και τη διατροφή που οφείλεται στον ανήλικο.

Με άλλα λόγια, η υποχρέωση παροχής διατροφής σε ανήλικο θεωρείται ότι υπάγεται στη γονική μέριμνα, και καταρχήν ρυθμίζεται από κοινού με τις λοιπές εξουσίες γονικής μέριμνας, παρότι σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να ασκηθεί αγωγή μόνο για τον καθορισμό και την τροποποίηση της διατροφής που οφείλεται στο τέκνο.

Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίζει για τα παρακάτω ζητήματα (άρθρα 6 και 7 του νομικού πλαισίου για την αστική διαδικασία επιτροπείας):

- να διορίζει επίτροπο και διαχειριστή περιουσιακών στοιχείων·
- να διορίζει πρόσωπο που θα διεξάγει επιχειρηματικές δραστηριότητες για λογαριασμό του ανηλίκου και επιπλέον να διορίζει διαχειριστή ο οποίος θα εκπροσωπεί το τέκνο το οποίο βρίσκεται υπό εξωδικαστική γονική μέριμνα
- να ρυθμίζει την άσκηση της γονικής μέριμνας και να διαλαμβάνεται των ζητημάτων που την αφορούν·
- να καθορίζει τη διατροφή η οποία οφείλεται στον ανήλικο και σε ενήλικα ή χειραφετημένα τέκνα, τα οποία συνεχίζουν την πανεπιστημιακή ή επαγγελματική τους εκπαίδευση
- να εκδίδει και να επιδικάζει διαταγές διατροφής
- να διατάσσει τη δικαστική παράδοση ενός τέκνου
- να παρέχει άδεια στον νόμιμο εκπρόσωπο του ανηλίκου να εκτελεί συγκεκριμένες πράξεις, να επιβεβαιώνει τις πράξεις που έχουν εκτελεστεί χωρίς άδεια και να πραγματοποιεί διακανονισμούς για την αποδοχή δωρεών·
- να αποφασίζει σχετικά με την εξασφάλιση την οποία πρέπει να παράσχουν οι γονείς υπέρ των τέκνων τους τα οποία είναι ακόμη ανήλικα
- να αποφασίζει την πλήρη ή μερική απαγόρευση της γονικής μέριμνας και να επιβάλλει περιορισμούς στην άσκησή της
- να επαληθεύει αυτεπαγγέλτως τη μητρότητα και την πατρότητα
- να αποφασίζει, σε περίπτωση διαφωνίας των γονέων, για το όνομα και το επώνυμο του ανηλίκου τέκνου
- να καθορίζει τη σχέση της πολιτικής αναδοχής (apadrinhamento civil) και να διατάσσει την ανάκλησή της·
- να ρυθμίζει τις σχέσεις του τέκνου με τα αδέρφια και τους ανιόντες του
- σε περίπτωση επιτροπείας ή αναγκαστικής διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων, να καθορίζει την αμοιβή του επιτρόπου ή του διαχειριστή, να επιλαμβάνεται της απαλλαγής, αποπομπής ή απομάκρυνσης του επιτρόπου, του διαχειριστή ή του μέλους του οικογενειακού συμβουλίου, να ζητά και να αξιολογεί τους λογαριασμούς, να εξουσιοδοτεί την αντικατάσταση της νόμιμης υποθήκης και να καθορίζει την ενίσχυση και την αντικατάσταση της εξασφάλισης που έχει παρασχεθεί και να διορίζει ad hoc επίτροπο για να εκπροσωπεί το τέκνο εξωδικαστικά
- να διορίζει ad hoc επίτροπο ο οποίος εκπροσωπεί τον ανήλικο σε όλες τις διαδικασίες επιτροπείας·
- να αποφασίζει την ενίσχυση και αντικατάσταση της εξασφάλισης που έχει παρασχεθεί σε ανηλίκους
- να απαιτεί και να κρίνει τους λογαριασμούς που πρέπει να παρέχουν οι γονείς.

8 Εάν το δικαστήριο αναθέσει την επιμέλεια του τέκνου αποκλειστικά σε έναν γονέα, αυτό σημαίνει ότι ο εν λόγω γονέας μπορεί να αποφασίζει για οτιδήποτε αφορά το τέκνο χωρίς προηγουμένως να συμβουλευτεί τον άλλο γονέα;

Κατά κανόνα, όχι. Ακόμη και αν η επιμέλεια ενός ανηλίκου ανατεθεί μόνον σε έναν γονέα, η γονική μέριμνα για υποθέσεις ιδιαίτερης βαρύτητας για τη ζωή του τέκνου ανήκει και στους δύο γονείς, εκτός αν η απόφαση ορίζει ότι η εν λόγω μέριμνα ανήκει αποκλειστικά σε έναν από αυτούς (άρθρο 1906 του Αστικού Κώδικα).

Ως προς τα λοιπά στοιχεία της ερώτησης, η απάντηση έχει ήδη καλυφθεί διεξοδικά στην απάντηση της ερώτησης 4.

9 Εάν το δικαστήριο αποφασίσει ότι οι γονείς ασκούν από κοινού την επιμέλεια του τέκνου, τι σημαίνει αυτό πρακτικά;

Στην πράξη, η άσκηση της γονικής μέριμνας από κοινού έχει την έννοια:

- ότι η γονική μέριμνα ασκείται από κοινού και από τους δύο γονείς, οι οποίοι αποφασίζουν για τα ζητήματα που αφορούν τη ζωή του τέκνου με τους ίδιους όρους όπως όταν βρίσκονταν σε γάμο
- ότι το τέκνο μπορεί εναλλακτικά να διαμένει με καθέναν από τους γονείς.

10 Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο (ή άλλη αρχή) στο οποίο κατατίθεται η αγωγή για την άσκηση της γονικής μέριμνας; Ποιες είναι οι τυπικές διαδικασίες και ποια έγγραφα πρέπει να συνοδεύουν το αίτημα;

Δικονομικές μέθοδοι άσκησης αγωγών για τη γονική μέριμνα

Διαδικασίες επιμέλειας και προστασίας

Εάν ο ανήλικος βρίσκεται σε κατάσταση η οποία μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ασφάλεια, την υγεία, την ηθική διαπαιδαγώγηση ή την εκπαίδευσή του και αν η άσκηση της γονικής μέριμνας έχει περιοριστεί με ένα από τα μέτρα προστασίας και φροντίδας που αναφέρονται στην απάντηση της ερώτησης 3, θα κινηθεί η διαδικασία προστασίας και φροντίδας η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα των επιτροπών για την προστασία των παιδιών και των νέων ή των δικαστηρίων, κατά περίπτωση.

Αστικές διαδικασίες επιτροπείας

Στις άλλες περιπτώσεις που προβλέπονται στην απάντηση της ερώτησης 7, ως προς τη ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας, θα κινηθεί η αστική διαδικασία επιτροπείας η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων.

Διαδικασίες της αρμοδιότητας των ληξιαρχείων

Όποτε υπάρχει συμφωνία ως προς τη ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας, είτε αυτή προσαρτάται είτε όχι στη συμφωνία διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού, η υπόθεση παραπέμπεται στο ληξιαρχείο. Ο ληξιαρχος είναι αρμόδιος να επικυρώσει τη συμφωνία γονικής μέριμνας αφού εξετάσει την άποψη της εισαγγελίας.

Σημείωση: Όταν η δίκη διαζυγίου κινείται χωρίς τη συναίνεση του άλλου συζύγου, αρμόδιο καθίσταται το δικαστήριο και η διαδικασία αποκτά τη μορφή ειδικής δίκης διαζυγίου χωρίς τη συναίνεση του άλλου γονέα. Εάν κατά την εκδίκαση της αγωγής οι διάδικοι καταλήξουν σε συμφωνία, το δικαστήριο μετατρέπει τη δίκη σε δίκη συναινετικού διαζυγίου και επικυρώνει τις συμφωνίες, περιλαμβανομένων όσων αφορούν τη γονική μέριμνα σε περίπτωση ανηλίκων.

Διατυπώσεις και έγγραφα που πρέπει να επισυναφθούν (διαφέρουν ανάλογα με το είδος της υπόθεσης και την αρμόδια αρχή):

Διαδικασίες επιμέλειας και προστασίας που έχουν συσταθεί από την επιτροπή για την προστασία των παιδιών και των νέων (άρθρο 97 του νόμου για την προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο)

- Η διαδικασία ξεκινά με την παραλαβή των γραπτών στοιχείων ή την καταγραφή των προφορικών εκθέσεων ή των πραγματικών περιστατικών που γνωρίζει η επιτροπή
- Οι ιδιαίτερα επικίνδυνες καταστάσεις μπορούν να δηλωθούν από οποιονδήποτε, από φορείς οι οποίοι είναι αρμόδιοι για ζητήματα παιδικής ηλικίας και νεότητας, από τους ίδιους τους ανηλίκους, τους γονείς, τον νόμιμο εκπρόσωπο ή ένα πρόσωπο το οποίο ασκεί την εν τοις πράγμασι επιμέλεια του τέκνου
- Η διαδικασία ενώπιον της επιτροπής περιλαμβάνει τη συλλογή των πληροφοριών, την υποβολή ερωτήσεων και τη διεξαγωγή των ερευνών που είναι αναγκαίες και κατάλληλες για τον καθορισμό της κατάστασης, τους λόγους της απόφασης, την εφαρμογή του εκάστοτε μέτρου και την υλοποίησή του.
- Η διαδικασία οργανώνεται με απλουστευμένο τρόπο, και οι ενέργειες και οι έρευνες που διεξάγονται ή ζητούνται από την επιτροπή προστασίας και αποτελούν τη βάση εφαρμογής των πράξεων της προηγούμενης περίπτωσης καταγράφονται με χρονολογική σειρά.
- Σε κάθε διαδικασία, καταγράφεται η περίληψη της απόφασης και το αιτιολογικό της.

Διαδικασίες επιμέλειας και προστασίας που έχουν συσταθεί από την επιτροπή για την προστασία των παιδιών και των νέων (άρθρο 100 και επόμενα του νόμου για την προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο)

- Η διαδικασία ξεκινά με την παραλαβή της αρχικής αίτησης η οποία κατατίθεται στην εισαγγελία από τους γονείς, τον νόμιμο εκπρόσωπο, τους εν τοις πράγμασι επιτρόπους ή από παιδί άνω των 12 ετών
- Η διαδικασία περιλαμβάνει την έρευνα, τη δίκη, την έκδοση απόφασης και την αναγκαστική εκτέλεση των μέτρων
- Οι διάδικοι δεν υπέχουν υποχρέωση διορισμού δικηγόρου στον πρώτο βαθμό, εκτός από τις παρακάτω περιπτώσεις: όταν το δικαστήριο υποχρεούται να διορίσει σύμβουλο για τον ανήλικο: όταν ο ανήλικος και οι γονείς, ο νόμιμος εκπρόσωπος ή το πρόσωπο που ασκεί την επιμέλειά του έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα όταν το ζητά ο ανήλικος στη δίκη στην οποία ο ανήλικος πρέπει πάντοτε να εκπροσωπείται από δικηγόρο ή ορισθέντα εκπρόσωπο.

Αστική διαδικασία επιτροπείας (άρθρα 12 έως 33 του νομικού πλαισίου για την αστική διαδικασία επιτροπείας)

- Η διαδικασία κινείται με πρωτοβουλία της εισαγγελίας, του τέκνου άνω των 12 ετών, των ανιόντων, των αδελφών ή του νόμιμου εκπροσώπου του ανηλίκου.
- Η εισαγγελία είναι αρμόδια να εκπροσωπεί τον ανήλικο στο δικαστήριο, να διενεργεί πράξεις για λογαριασμό του, να ζητά τη ρύθμιση της γονικής μέριμνας και να προασπίζεται το βέλτιστο συμφέρον του τέκνου.
- Πρόκειται για διαδικασία εκούσιας δικαιοδοσίας, η οποία κινείται με αίτηση που υποβάλλεται στο δικαστήριο και στην οποία υπάρχει αντίκρουση.
- Όταν δεν ορίζεται διαφορετικά στον νόμο, οι διάδικοι πρέπει να προσκομίζουν τον κατάλογο των μαρτύρων και να ζητούν όλες τις αποδείξεις με την αίτηση και την αντίκρουση.
- Στο δικαστήριο παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες ομάδες πραγματογνωμόνων διαφορετικών ειδικοτήτων.
- Το τέκνο έχει δικαίωμα ακρόασης. Για τον σκοπό αυτό, ο δικαστής αξιολογεί, με διαταγή, την ικανότητα του τέκνου να κατανοεί τα επίδικα ζητήματα και μπορεί να βασιστεί σε τεχνικές συμβουλές.
- Κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, ο δικαστής εξετάζει το τέκνο, τους διαδίκους, τα μέλη της οικογένειας και άλλα πρόσωπα που μπορεί να κρίνει σκόπιμο να εξεταστούν.
- Αποφάσεις προσωρινής ισχύος και αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων μπορούν να εκδίδονται σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας.
- Σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, ο δικαστής μπορεί να διατάξει την παρέμβαση των υπηρεσιών παροχής δημόσιας ή ιδιωτικής διαμεσολάβησης, εφόσον οι διάδικοι συμφωνήσουν να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση.
- Ειδικότερα, σε διαδικασίες που ρυθμίζουν τη γονική μέριμνα, οργανώνεται συνεδρίαση με τους γονείς και, αν οι γονείς δεν καταλήξουν σε συμφωνία κατά τη συνεδρίαση, το δικαστήριο τους παραπέμπει σε διαμεσολάβηση (εφόσον την αποδεχθούν) ή σε εξέταση από πραγματογνώμονες. Μόνο αν δεν είναι εφικτή η συμφωνία με έναν από τους εν λόγω τρόπους, ακολουθεί η έκθεση των πραγματικών περιστατικών, η έρευνα, η εξέταση και η απόφαση.
- Οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν γνώση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στις τεχνικές συμβουλές και άλλες αποδείξεις και γνώμες που περιλαμβάνονται στη διαδικασία μπορούν να

ζητήσουν διευκρίνιση, να προσκομίσουν άλλα αποδεικτικά στοιχεία ή να υποβάλουν αίτημα να ζητηθούν πληροφορίες. Ο δικαστής μπορεί να απορρίψει τις εν λόγω αιτήσεις με ανέκκλητη διαταγή εάν τις κρίνει μη αναγκαίες, μη υλοποιήσιμες ή παρελκυστικές.

- Η διεξαγωγή της ακρόασης πάντοτε μαγνητοσκοπείται.
- Οι λόγοι εκτίθενται στην απόφαση του δικαστή.
- Ο διορισμός δικηγόρου είναι υποχρεωτικός μόνο στο στάδιο της έφεσης. Ωστόσο, στον πρώτο βαθμό, ο διορισμός δικηγόρου για το τέκνο είναι υποχρεωτικός στις παρακάτω περιπτώσεις: σε περίπτωση που τα συμφέροντα των τέκνων και των γονέων, του νόμιμου εκπροσώπου ή του επιτρόπου τους είναι αντικρουόμενα όταν το ζητά ένα αρκούντως ώριμο παιδί από το δικαστήριο.
- Εκτός αν άλλως ορίζεται ρητά, επιτρέπεται η άσκηση εφέσεων κατά των αποφάσεων που έχουν κηρυχθεί τελεσίδικες ή προσωρινά εκτελεστές ως προς την αίτηση, την τροποποίηση ή τη λήξη των μέτρων αστικής επιτροπείας.
- Η έφεση μπορεί να ασκηθεί από την εισαγγελία και τους διαδίκους, τους γονείς, τον νόμιμο εκπρόσωπο και όποιον ασκεί εν τοις πράγμασι την επιμέλεια του τέκνου.
- Οι εφέσεις διεκπεραιώνονται και εκδικάζονται όπως στις αστικές υποθέσεις, με προθεσμία 15 ημερών για την άσκηση της αγωγής και της απάντησης στην αγωγή.
- Οι εφέσεις έχουν αμιγώς μεταβιβαστικό αποτέλεσμα, εκτός αν κρίνει διαφορετικά το δικαστήριο.

Καθ' ύλην και κατά τόπον αρμοδιότητα των ληξιαρχείων (Άρθρα 1775 έως 1778-A του Αστικού Κώδικα· Άρθρα 12 έως 14 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες που εμπíπτουν στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων)

Στις περιπτώσεις που η συμφωνία για τη γονική μέριμνα προσαρτάται σε συμφωνία διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού, πρέπει να υποβληθούν τα παρακάτω έγγραφα:

- Η διαδικασία δικαστικού χωρισμού ή διαζυγίου με κοινή συναίνεση κινείται με αίτηση η οποία υπογράφεται από τους γονείς ή τους εκπροσώπους τους στο ληξιαρχείο
- Η αίτηση εξετάζεται σε συνάρτηση με τα κοινά περιουσιακά στοιχεία, τη συμφωνία διαζυγίου, τη διατροφή μεταξύ γονέων και την υπόδειξη της οικογενειακής εστίας, επιπλέον της συμφωνίας για την άσκηση της γονικής μέριμνας όταν υπάρχουν ανήλικοι και δεν υπάρχει προηγούμενη δικαστική ρύθμιση
- Αφού κατατεθεί η αίτηση, ενημερώνεται άμεσα και αυτόματα η βάση δεδομένων του ληξιαρχείου και καταχωρίζονται σε αυτήν τα αναγκαία έγγραφα για την επιβεβαίωση του πιστοποιητικού γάμου των ενδιαφερόμενων μερών και τη σύνταξη προγαμιαίου συμφωνητικού ενώπιον του ληξιαρχου, εκτός από τις περιπτώσεις που το περιουσιακό καθεστώς ορίζεται στο πιστοποιητικό γάμου.
- Μετά την παραλαβή της αίτησης, ο ληξίαρχος ενημερώνει τους γονείς για το γεγονός ότι διατίθενται υπηρεσίες οικογενειακής διαμεσολάβησης
- Εάν προσκομισθεί συμφωνία σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας επί των ανηλίκων τέκνων, ο φάκελος δικογραφίας διαβιβάζεται στον καθ' ύλην αρμόδιο εισαγγελέα του πρωτοδικείου στην εδαφική δικαιοδοσία του οποίου υπάγεται το ληξιαρχείο, προκειμένου αυτός να εκφέρει γνώμη για τη συμφωνία εντός 30 ημερών.
- Εάν η εισαγγελία φρονεί ότι η συμφωνία δεν προστατεύει επαρκώς τα συμφέροντα των ανηλίκων, οι αιτούντες μπορούν να τροποποιήσουν ανάλογα τη συμφωνία ή να υποβάλουν νέα συμφωνία, οπότε η εν λόγω συμφωνία θα εξεταστεί εκ νέου από την εισαγγελία
- Εάν η εισαγγελία φρονεί ότι η συμφωνία διαφυλάττει δεόντως τα συμφέροντα των ανηλίκων ή αν οι σύζυγοι έχουν τροποποιήσει τη συμφωνία καθ' υπόδειξη της εισαγγελίας, ο ληξίαρχος επαληθεύει την εκπλήρωση των νόμιμων τεκμηρίων και έχει τη δυνατότητα να καθορίσει για τον εν λόγω σκοπό την εκτέλεση πράξεων και την προσκομιδή αναγκαίων αποδείξεων και στη συνέχεια αποφασίζει επί της ουσίας της αίτησης.
- Στις περιπτώσεις που οι αιτούντες δεν συμμορφώνονται με τις τροποποιήσεις που εισηγείται η εισαγγελία και εξακολουθούν να έχουν πρόθεση να προχωρήσουν στο διαζύγιο, η υπόθεση παραπέμπεται στο δικαστήριο της περιφέρειας στην οποία υπάγεται το ληξιαρχείο.

Οποτεδήποτε οι γονείς, έγγαμοι ή μη, επιθυμούν να ρυθμίσουν την άσκηση της γονικής μέριμνας επί των ανηλίκων τέκνων που έχουν από κοινού ή να τροποποιήσουν συμφωνία η οποία έχει ήδη επικυρωθεί, πρέπει να απευθυνθούν στο ληξιαρχείο. Προς τούτο, θα πρέπει να υποβάλουν τα παρακάτω έγγραφα:

- Αίτηση ρύθμισης της άσκησης της γονικής μέριμνας
- Συμφωνία για την άσκηση της γονικής μέριμνας και της ευθύνης για τους ανηλίκους, υπογεγραμμένη και από τους δύο γονείς ή τους αντιπροσώπους τους

- Ο ληξιαρχος επανεξετάζει τη συμφωνία και καλεί τους γονείς να την τροποποιήσουν όταν δεν προστατεύει τα συμφέροντα των ανηλίκων
- Η συμφωνία παραπέμπεται στη συνέχεια στην εισαγγελία του καθ' ύλην αρμόδιου περιφερειακού δικαστηρίου, στον τόπο κατοικίας του ανηλίκου, για να αποφανθεί εντός 30 ημερών
- Εάν δεν αντιτίθεται σχετικά η εισαγγελία, η υπόθεση παραπέμπεται στο ληξιαρχείο και ο ληξιαρχος επικυρώνει τη συμφωνία
- Οι αποφάσεις επικύρωσης έχουν τα ίδια αποτελέσματα με τις δικαστικές αποφάσεις.

Πληροφορίες σχετικά με την αρμοδιότητα των ληξιαρχείων διατίθενται στη διεύθυνση http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis

Φορείς στους οποίους πρέπει να προσφύγουν τα ενδιαφερόμενα μέρη (ανάλογα με την υπόθεση, τα δικαστήρια, οι επιτροπές προστασίας παιδιών και νέων και τα ληξιαρχεία):

Καθ' ύλην και κατά τόπον αρμοδιότητα των δικαστηρίων

Το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για τη ρύθμιση της γονικής μέριμνας είναι το τμήμα οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων του περιφερειακού πρωτοδικείου (Tribunal da Comarca, Juízo de Família e Menores) (άρθρο 123 παράγραφος 1 στοιχείο d) του νόμου για την οργάνωση του δικαστικού συστήματος). Σε τομείς που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των τμημάτων οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων, αρμόδιο είναι το τοπικό πολιτικό τμήμα του περιφερειακού πρωτοδικείου ή το τμήμα γενικής αρμοδιότητας.

Ισχύουν οι ακόλουθοι κανόνες για τη δικαιοδοσία (άρθρο 9 του νομικού πλαισίου για την αστική διαδικασία επιτροπείας):

- Αρμόδιο είναι το δικαστήριο του τόπου κατοικίας του τέκνου κατά τον χρόνο κίνησης της διαδικασίας
- Εάν είναι άγνωστη η κατοικία του τέκνου, αρμόδιο είναι το δικαστήριο του τόπου κατοικίας των ασκούντων τη γονική μέριμνα
- Εάν οι ασκούντες τη γονική μέριμνα κατοικούν σε διαφορετικούς τόπους, αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο του τόπου κατοικίας του προσώπου το οποίο ασκεί τη γονική μέριμνα
- Σε περίπτωση άσκησης της γονικής μέριμνας από κοινού, αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο του τόπου κατοικίας του προσώπου με το οποίο διαμένει το τέκνο ή, σε περίπτωση άσκησης της επιμέλειας από κοινού, το δικαστήριο στο οποίο ασκήθηκε αρχικά η αγωγή
- Αν η αγωγή αφορά δύο τέκνα των ίδιων γονέων τα οποία κατοικούν σε διαφορετικές περιφέρειες, αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο στο οποίο ασκήθηκε αρχικά η αγωγή
- Αν η αγωγή αφορά περισσότερα από δύο τέκνα των ίδιων γονέων τα οποία κατοικούν σε διαφορετικές περιφέρειες, αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου κατοικούν τα περισσότερα τέκνα
- Εάν, κατά την έναρξη της διαδικασίας, το τέκνο διαμένει στο εξωτερικό και το δικαστήριο της Πορτογαλίας έχει διεθνή δικαιοδοσία, αρμόδιο για την εκδίκαση και την έκδοση απόφασης επί της υπόθεσης είναι το δικαστήριο του τόπου κατοικίας του ενάγοντος και του εναγόμενου
- Αν ο ενάγων και ο εναγόμενος διαμένουν στο εξωτερικό και το δικαστήριο της Πορτογαλίας έχει διεθνή δικαιοδοσία, η υπόθεση εκδικάζεται από το τμήμα οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων της Λισαβόνας, στη δικαστική περιφέρεια της Λισαβόνας
- Με την επιφύλαξη των κανόνων για τις συναφείς πράξεις και των διατάξεων ειδικού νόμου, οι μεταβολές πραγματικών περιστατικών που λαμβάνουν χώρα μετά την έναρξη της διαδικασίας δεν έχουν καμία βαρύτητα.

Καθ' ύλην και κατά τόπον αρμοδιότητα των επιτροπών προστασίας παιδιών και νέων (άρθρο 79 του νόμου για την προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο)

Οι επιτροπές προστασίας παιδιών και νέων είναι αρμόδιες σε υποθέσεις που αφορούν διαδικασίες για τη μέριμνα και προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο, όταν συμφωνούν οι γονείς και δεν αντιτίθεται ο ανήλικος.

Εφαρμόζονται οι παρακάτω κανόνες για την κατά τόπον αρμοδιότητα:

- Η επιτροπή προστασίας ή το δικαστήριο του τόπου κατοικίας του ανηλίκου κατά τον χρόνο που λαμβάνεται ενημέρωση για την κατάσταση είναι αρμόδια/αρμόδιο για την εφαρμογή των μέτρων μέριμνας και προστασίας.

- Εάν δεν είναι γνωστή η κατοικία του παιδιού ή του νεαρού προσώπου και αυτή δεν μπορεί να προσδιοριστεί, δικαιοδοσία έχει η επιτροπή προστασίας του τόπου στον οποίο βρίσκεται το παιδί.
- Η επιτροπή προστασίας του τόπου όπου βρίσκεται ο ανήλικος λαμβάνει τα μέτρα που θεωρούνται επείγοντα και αναγκαία για την άμεση προστασία του τέκνου.
- Εάν, μετά την εφαρμογή μη προστατευτικού μέτρου, μεταβληθεί ο τόπος κατοικίας του παιδιού ή του νέου για διάστημα άνω των τριών μηνών, η υπόθεση παραπέμπεται στην επιτροπή προστασίας του νέου τόπου κατοικίας.
- Η υλοποίηση του μέτρου μέριμνας και αναδοχής δεν συνεπάγεται τη μεταβολή του τόπου κατοικίας του παιδιού ή του νέου.
- Η κατά τόπον αρμόδια επιτροπή προστασίας του τόπου του δήμου ή της περιφέρειας που έχει την ευθύνη αναδοχής του παιδιού ή του νέου θα συνεργαστεί με την επιτροπή η οποία εφάρμοσε το μέτρο προστασίας και μέριμνας, στον αναγκαίο βαθμό για την αποτελεσματική παρακολούθηση του μέτρου που εφαρμόστηκε κατόπιν αιτήματος, για τον συγκεκριμένο σκοπό.

Καθ' ύλην και κατά τόπον αρμοδιότητα των ληξιαρχείων (Άρθρα 6 και 12 έως 14 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 272/2001 της 13ης Οκτωβρίου 2001 — Διαδικασίες που εμπíπτουν στην αρμοδιότητα της εισαγγελίας και των ληξιαρχείων)

Ανάλογα με την υπόθεση, τα ληξιαρχεία είναι αρμόδια για την επικύρωση της συμφωνίας που αφορά τη γονική μέριμνα, είτε αυτή έχει υποβληθεί αυτοτελώς είτε έχει επισυναφθεί στις αιτήσεις διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού με αμοιβαία συναίνεση.

Ανάλογα με το εκάστοτε ζήτημα, τα ληξιαρχεία είναι αρμόδια για τη διεκπεραίωση και την έκδοση απόφασης σε διαδικασίες διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού με κοινή συναίνεση, περιλαμβανομένης της επικύρωσης των συμφωνιών που αφορούν τη γονική μέριμνα και προσαρτώνται σ' αυτές.

Οι κανόνες της κατά τόπον αρμοδιότητας δεν ισχύουν για τα ληξιαρχεία. Με άλλα λόγια, τα μέρη μπορούν να απευθυνθούν σε οποιοδήποτε ληξιαρχείο.

Δικαιοδοσία βάσει συνδετικού παράγοντα (άρθρο 81 του νόμου για την προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο)

- Εάν, ως προς το ίδιο παιδί, κινείται χωριστά διαδικασία αστικής επιτροπείας και διαδικασία επιμέλειας και προστασίας, περιλαμβανομένων των διαδικασιών ενώπιον της επιτροπής προστασίας παιδιών και νέων, ή διαδικασία εκπαιδευτικής επιτροπείας, αυτές πρέπει να συνεκδικαστούν και αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση των υποθέσεων θα είναι το δικαστήριο ενώπιον του οποίου κινήθηκε αρχικά η διαδικασία.
- Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται στα μέτρα αστικής επιτροπείας που αφορούν την αυτοδίκαιη επαλήθευση της μητρότητας ή πατρότητας, ή σε όσα εμπíπτουν στην αρμοδιότητα των ληξιαρχείων ή σε όσα αφορούν περισσότερα από ένα τέκνα
- Στη δίκη διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού σωρεύονται οι διαδικασίες ρύθμισης της άσκησης της γονικής μέριμνας, παροχής διατροφής και απαγόρευσης της άσκησης γονικής μέριμνας.

Όταν ο κίνδυνος αφορά ταυτόχρονα περισσότερα του ενός παιδιά ή νέους, μπορεί να κινηθεί μία ενιαία διαδικασία και, σε περίπτωση που έχουν κινηθεί διαφορετικές διαδικασίες, μπορούν να συνεκδικασθούν όλες μαζί με αυτήν που κινήθηκε πρώτη, εάν αυτό δικαιολογείται από τις οικογενειακές σχέσεις (άρθρο 80 του νόμου για την προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο).

11 Ποια διαδικασία ακολουθείται στην περίπτωση αυτή; Υπάρχει διαδικασία κατεπίγοντος;

Η διαδικασία έχει ήδη αναφερθεί στην απάντηση της ερώτησης 10.

Οι υποθέσεις μέριμνας και προστασίας και οι αστικές υποθέσεις επιτροπείας μπορούν να αντιμετωπίζονται ως διαδικασίες κατεπίγοντος όταν η καθυστέρηση μπορεί να επηρεάσει δυσμενώς τα συμφέροντα του τέκνου. Σ' αυτή την περίπτωση, εξακολουθούν να εκδικάζονται κατά τη διάρκεια των δικαστικών διακοπών.

Σε κάθε περίπτωση, σε καταστάσεις κατεπίγοντος χαρακτήρα μπορούν να εφαρμόζονται προσωρινά μέτρα.

Ειδικότερα, προβλέπονται οι ακόλουθες δικαστικές διαδικασίες επείγοντος χαρακτήρα (άρθρο 92 του νόμου για την προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο):

- Με αίτημα της εισαγγελίας, το δικαστήριο, όταν λαμβάνει γνώση καταστάσεων οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή ή τη σωματική ή διανοητική ακεραιότητα του ανηλίκου, εκδίδει προσωρινή απόφαση μέσα σε 48 ώρες, επιβεβαιώνοντας τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την άμεση προστασία του τέκνου, εφαρμόζοντας οποιοδήποτε από τα μέτρα επιμέλειας και προστασίας που ορίζονται στον νόμο ή καθορίζοντας το τι είναι κατάλληλο για το μέλλον του ανηλίκου.
- Για τον σκοπό αυτό, το δικαστήριο διεξάγει συνοπτικά τις αναγκαίες έρευνες και διατάσσει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την εκτέλεση των αποφάσεών του, μπορεί να προσφύγει στις αστυνομικές αρχές και επιτρέπει στα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του να εισέρχονται σε οποιαδήποτε κατοικία κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Ειδικότερα, προβλέπονται οι ακόλουθες δικαστικές διαδικασίες επείγοντος χαρακτήρα (άρθρο 91 του νόμου για την προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο):

- Όταν η ζωή ή η σωματική ή διανοητική ακεραιότητα του ανηλίκου βρίσκονται σε κίνδυνο και δεν συναινούν οι ασκούντες τη γονική μέριμνα ή οι ασκούντες την εν τοις πράγμασι επιμέλεια, οι αρμόδιες αρχές για ζητήματα που αφορούν τα παιδιά και τους νέους ή οι επιτροπές προστασίας παιδιών και νέων λαμβάνουν πρόσφορα μέτρα για την άμεση προστασία του ανηλίκου και ζητούν την παρέμβαση του δικαστηρίου ή της αστυνομίας.
- Η παρεμβαίνουσα υπηρεσία ενημερώνει την εισαγγελία άμεσα ή το συντομότερο δυνατό, αν αυτό δεν είναι εφικτό
- Μέχρι να μπορέσει να παρέμβει το δικαστήριο, η αστυνομία απομακρύνει το παιδί ή τον νέο από την πηγή του κινδύνου και φροντίζει να τους παρασχεθεί επείγουσα προστασία σε ανάδοχη οικογένεια, στις εγκαταστάσεις των φορέων που είναι αρμόδιοι για ζητήματα που αφορούν παιδιά και νέους ή σε άλλο κατάλληλο μέρος.
- Η εισαγγελία, αφού ενημερωθεί από οποιονδήποτε από τους παραπάνω φορείς, καλεί αμέσως το αρμόδιο δικαστήριο να προβεί σε επείγουσες νομικές ενέργειες.

12 Μπορώ να τύχω νομικής συνδρομής για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας;

Ναι, διατίθεται νομική συνδρομή στις διαδικασίες ενώπιον του δικαστηρίου και του ληξιαρχείου.

13 Είναι δυνατή η άσκηση ένδικου μέσου κατά απόφασης για τη γονική μέριμνα;

Ναι, με τον τρόπο που έχει ήδη οριστεί στην απάντηση της ερώτησης 10.

14 Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να απαιτηθεί προσφυγή σε δικαστήριο ή άλλη αρχή για την εκτέλεση απόφασης σχετικής με τη γονική μέριμνα. Ποια διαδικασία εφαρμόζεται στις περιπτώσεις αυτές;

Παράβαση απόφασης για την άσκηση γονικής μέριμνας (άρθρο 41 του γενικού κανονισμού για την αστική διαδικασία επιτροπείας)

Εάν ένας από τους γονείς ή τρίτος στον οποίο έχει ανατεθεί η μέριμνα του παιδιού δεν τηρεί τα συμφωνημένα ή αποφασισμένα ως προς την κατάσταση του τέκνου, το δικαστήριο μπορεί αυτεπαγγέλτως, με αίτηση της εισαγγελίας ή του άλλου γονέα:

- να διατάξει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της αναγκαστικής εκτέλεσης
- να επιβάλει πρόστιμο έως 20 λογιστικές μονάδες (το 2021, η αξία μίας λογιστικής μονάδας ισούταν με 102,00 ευρώ)
- και, αφού επαληθεύσει τους εκατέρωθεν ισχυρισμούς, να διατάξει τον αθετούντα να καταβάλει αποζημίωση υπέρ του τέκνου, του αιτούντος γονέα ή και των δύο.

Εάν η συμφωνία έχει επικυρωθεί από το δικαστήριο ή το δικαστήριο έχει εκδώσει την απόφασή του, η αίτηση εκδικάζεται ως συναφής υπόθεση στη διαδικασία κατά την οποία συνήφθη η συμφωνία ή δημοσιεύθηκε η απόφαση για την οποία υποβλήθηκε αίτηση στο εκάστοτε δικαστήριο αν, σύμφωνα με τους κανόνες για τη δικαιοδοσία και την αρμοδιότητα, αυτό είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να εκδικάσει την παράβαση.

Μόλις διεκπεραιωθεί ή προσαρτηθεί στη διαδικασία η αίτηση, ο δικαστής κλητεύει τους γονείς να παραστούν σε συνεδρίαση ή ενημερώνει σε εξαιρετικές περιπτώσεις τον εναγόμενο να προβάλει τους ισχυρισμούς που κρίνει πρόσφορους εντός πέντε ημερών.

Στη συνεδρίαση, οι γονείς μπορούν να συμφωνήσουν να τροποποιήσουν τα όσα έχουν οριστεί για την άσκηση της γονικής μέριμνας, λαμβάνοντας υπόψη τα συμφέροντα του τέκνου.

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με το καθεστώς επικοινωνίας, εάν ο εναγόμενος δεν παραστεί στη συνεδρίαση, δεν προβάλει ισχυρισμούς ή αν οι ισχυρισμοί του είναι προδήλως αβάσιμοι, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να παραδοθεί το τέκνο ώστε να μπορεί να τηρηθεί το καθεστώς επικοινωνίας, προσδιορίζοντας τον τόπο στον οποίο θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η επικοινωνία και προβλέποντας την παρουσία δικαστικών τεχνικών συμβούλων.

Ο εναγόμενος ενημερώνεται για να αφήσει το τέκνο με τον καθορισμένο τρόπο, επί ποινή επιβολής προστίμου.

Εάν δεν συγκληθεί η συνεδρίαση ή οι γονείς δεν καταρτίσουν συμφωνία, ο δικαστής παραπέμπει τους διαδίκους σε διαμεσολάβηση (εάν οι γονείς συμφωνήσουν να προσφύγουν σ' αυτήν) ή σε εξέταση από πραγματογνώμονα και στη συνέχεια εκδίδει απόφαση.

Εάν έχει επιβληθεί πρόστιμο το οποίο δεν πληρωθεί εντός 10 ημερών, θα κινηθεί αναγκαστική εκτέλεση, από κοινού με την αντίστοιχη διαδικασία.

Η περίπτωση αυτή προβλέπεται και ρυθμίζεται στον γενικό κανονισμό αστικής διαδικασίας επιτροπείας, που εγκρίθηκε με τον νόμο αριθ.º 141/2015, της 8ης Σεπτεμβρίου 2015, και είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#άρθρο

Αναγκαστική εκτέλεση της διατροφής

Για την αναγκαστική εκτέλεση της διατροφής, διατίθενται τρεις εναλλακτικοί τρόποι: η συζήτηση λόγω παράβασης της γονικής μέριμνας, η οποία προαναφέρθηκε η συζήτηση προ της αναγκαστικής εκτέλεσης για την παροχή διατροφής, η οποία αναφέρεται παρακάτω ή η ειδική εκτέλεση της διατροφής, η οποία αναφέρεται παρακάτω.

Ακρόαση προ της αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη της οφειλόμενης διατροφής (άρθρο 48 του νομικού πλαισίου για αστική διαδικασία επιτροπείας)

Αν το πρόσωπο που είναι υπόχρεο να καταβάλει διατροφή δεν καταβάλει τα οφειλόμενα ποσά εντός 10 ημερών από την ημερομηνία που αυτά καταστούν πληρωτέα, ισχύουν τα παρακάτω:

- Εάν το πρόσωπο είναι δημόσιος υπάλληλος, τα εκάστοτε ποσά αφαιρούνται μόλις καταστούν οφειλόμενα, με αίτημα του δικαστηρίου προς τον εργοδοτικό φορέα του δημόσιου υπαλλήλου
- Εάν το πρόσωπο είναι μισθωτός υπάλληλος, τα ποσά θα αφαιρεθούν από τα εισοδήματα ή τον μισθό, ενώ για την εν λόγω αφαίρεση θα ενημερωθεί ο εργοδότης για να προβεί στις εν λόγω παρακρατήσεις και θα αναλάβει το ρόλο του θεματοφύλακα
- Εάν ένα πρόσωπο λαμβάνει μίσθωμα, συντάξεις, επιδόματα, προμήθειες, ποσοστά, αμοιβές, προσόδους, συνεισφορές ή παρόμοια εισοδήματα, η αφαίρεση θα πραγματοποιηθεί από τις εν λόγω δόσεις όταν αυτές πρέπει να πληρωθούν ή να πιστωθούν, με τις κατάλληλες κατασχέσεις ή γνωστοποιήσεις, ενώ όσοι ενημερώνονται σχετικά αναλαμβάνουν τον ρόλο θεματοφύλακα.

Τα ποσά που αφαιρούνται καλύπτουν επίσης τα ποσά διατροφής που έχουν σωρευθεί προηγουμένως και καταβάλλονται απευθείας σε όσους πρέπει να τα παραλάβουν.

Ειδική διαδικασία εκτέλεσης απόφασης περί διατροφής

Αν οφείλεται διατροφή σε ανηλίκους, ο υπόχρεος διατροφής μπορεί, εναλλακτικά, να ασκήσει ειδική αγωγή με αίτημα την αναγκαστική εκτέλεση της διατροφής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 933 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Código de Processo Civil). Έτσι, με μια ενιαία αγωγή, μπορεί να εισπράξει στο ακέραιο τα οφειλόμενα, ληξιπρόθεσμα ή μη ποσά. Σε αγωγή εκτέλεσης, ο δικαιούχος διατροφής μπορεί να προσφύγει σε ευρύτερα μέσα εκτέλεσης, όπως σε κατάσχεση και δέσμευση εισοδήματος.

Στην ειδική διαδικασία εκτέλεσης απόφασης περί διατροφής, ο αιτών μπορεί να ζητήσει: την επιδίκαση αναλογίας των ποσών, των μισθών ή των συντάξεων που λαμβάνει το άλλο μέρος ή δέσμευση του εισοδήματος του υπόχρεου διατροφής. Η επιδίκαση ή η δέσμευση είναι ανεξάρτητες από την κατάσχεση και προορίζονται να εξασφαλίσουν την καταβολή ποσών ήδη ληξιπρόθεσμων και μελλοντικά ληξιπρόθεσμων.

Όταν ο ενάγων ζητεί την επιδίκαση ποσών, μισθών ή συντάξεων, ο φορέας που είναι υπεύθυνος για την καταβολή τους ή τη διεκπεραίωση των αντίστοιχων πληρωμών ειδοποιείται ότι πρέπει να καταβάλει απευθείας στον ενάγοντα το επιδικασθέν ποσό. Το επιδικασθέν ποσό κατατίθεται μηνιαίως στον τραπεζικό λογαριασμό του ενάγοντος, ο οποίος οφείλει να παραθέσει τον αριθμό του λογαριασμού στο εισαγωγικό έγγραφο της αγωγής του.

Εάν με την αίτηση ζητείται δέσμευση εισοδήματος, ο αιτών πρέπει να προσδιορίσει το περιουσιακό στοιχείο το οποίο αφορά, και ο δικαστικός επιμελητής διατάσσει τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων τα οποία θεωρούνται επαρκή για την κάλυψη των ήδη ληξιπρόθεσμων και των μελλοντικά ληξιπρόθεσμων ποσών διατροφής.

Ο δικαιούχος της διατροφής εξακολουθεί να δύναται να ζητήσει την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων του υπόχρεου της διατροφής. Η κατάσχεση μπορεί να αφορά ακίνητα και κινητά περιουσιακά στοιχεία, τραπεζικές καταθέσεις, πιστωτικά δικαιώματα, εμπορικές επιχειρήσεις ή μετοχές εταιρειών.

Εάν το κατασχεθέν περιουσιακό στοιχείο πωληθεί για την εξόφληση οφειλής από διατροφή, η επιστροφή του υπερβάλλοντος ποσού στον υπόχρεο της διατροφής δεν πρέπει να διατάσσεται παρά μόνον εάν η πληρωμή διατροφής η οποία θα καταστεί μελλοντικά ληξιπρόθεσμη είναι εξασφαλισμένη σε βαθμό που ο δικαστής κρίνει προσήκοντα, εκτός εάν παρασχεθεί εξασφάλιση ή άλλη κατάλληλη εγγύηση.

Ο υπόχρεος της διατροφής κλητεύεται μόνο αφού πραγματοποιηθεί η κατάσχεση/επιδίκαση/δέσμευση εισοδήματος. Η άσκηση ανακοπής κατά της εκτέλεσης ή της κατάσχεσης από τον υπόχρεο της διατροφής δεν αναστέλλει την εκτέλεση.

Σε περίπτωση αιτήματος τροποποίησης ή παύσης των πληρωμών διατροφής ενώ εκκρεμεί η ειδική διαδικασία εκτέλεσης απόφασης περί διατροφής, το αίτημα συνεκδικάζεται στο πλαίσιο της ειδικής διαδικασίας εκτέλεσης.

Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας είναι διαθέσιμος, στην επικαιροποιημένη του έκδοση, στη διεύθυνση http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis

15 Τι πρέπει να πράξω για να επιτύχω την αναγνώριση και εκτέλεση σε αυτό το κράτος μέλος απόφασης γονικής μέριμνας που εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;

Αναγνώριση

Η αναγνώριση απόφασης ρύθμισης της γονικής μέριμνας που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος το οποίο δεσμεύεται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2019/1111, της 25ης Ιουνίου 2019 (στο εξής: αναδιατυπωμένος κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙβ), γίνεται αυτοδικαίως, με άλλα λόγια, δεν απαιτείται η τήρηση ειδικής διαδικασίας για την αναγνώριση της απόφασης.

Για να εκτελεστεί στην Πορτογαλία απόφαση ρύθμισης της γονικής μέριμνας με την έννοια του αναδιατυπωμένου κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙβ, η οποία έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, ο ενδιαφερόμενος διάδικος πρέπει να ασκήσει ενώπιον του δικαστηρίου αγωγή κήρυξης εκτελεστότητας της εν λόγω απόφασης.

Ωστόσο, το άρθρο 42 του αναδιατυπωμένου κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙβ προβλέπει δύο περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν απαιτείται η υποβολή αίτησης κήρυξης εκτελεστότητας και αρκεί το πιστοποιητικό που εξέδωσε το

δικαστήριο της χώρας προέλευσης κατά τον αναδιατυπωμένο κανονισμό για την εκτέλεση στην Πορτογαλία απόφασης η οποία έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος. Αυτό ισχύει στις παρακάτω αποφάσεις: Αυτό ισχύει στις παρακάτω αποφάσεις: αποφάσεις που αφορούν τα δικαιώματα επικοινωνίας· και αποφάσεις που διατάσσουν την επιστροφή του τέκνου οι οποίες εκδίδονται από το αρμόδιο δικαστήριο έπειτα από την έκδοση απόφασης μη επιστροφής η οποία εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 13 της σύμβασης της Χάγης του 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών.

Κατά τόπον αρμοδιότητα για την υποβολή της αίτησης κήρυξης εκτελεστότητας

Η κατά τόπον αρμοδιότητα για την αίτηση κήρυξης εκτελεστότητας ορίζεται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙβ ως εξής: η αίτηση πρέπει να κατατεθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του υπόχρεου της διατροφής ή του τόπου κατοικίας του τέκνου στο οποίο οφείλεται η διατροφή Προδιαγραφές και έγγραφα που πρέπει να επισυναφθούν στην αίτηση κήρυξης εκτελεστότητας.

Προδιαγραφές και έγγραφα που πρέπει να επισυναφθούν στην αίτηση κήρυξης εκτελεστότητας

Οι προδιαγραφές και τα έγγραφα που πρέπει να επισυναφθούν στην αίτηση κήρυξης εκτελεστότητας παρατίθενται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙβ. Συνοπτικά, ο αιτών πρέπει να επισυνάψει τα παρακάτω στην αίτηση κήρυξης εκτελεστότητας: ένα επικυρωμένο αντίγραφο της απόφασης το πιστοποιητικό της απόφασης το οποίο εκδόθηκε σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ του αναδιατυπωμένου κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙβ στην περίπτωση έκδοσης απόφασης ερημοδικήσαντος του εναγόμενου ή χωρίς αυτός να ασκήσει ένδικο μέσο, αποδεικτικά στοιχεία ότι κλητεύθηκε ή ότι έχει αδιαμφισβήτητα αποδεχθεί την απόφαση.

Εφαρμοστέα διαδικασία στην αίτηση κήρυξης εκτελεστότητας η οποία προβλέπεται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙβ

Η εφαρμοστέα διαδικασία διέπεται από τους κανόνες που ορίζονται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙβ και, για κάθε θέμα που δεν προβλέπεται από τον εν λόγω κανονισμό, από τους εσωτερικούς κανόνες της πολιτικής δικονομίας της Πορτογαλίας.

Επομένως, συνάγεται από τον ως άνω κανονισμό ότι η απόφαση κήρυξης εκτελεστότητας δεν ακολουθεί κατ' αντιμωλίαν διαδικασία και ότι η αίτηση μπορεί να απορριφθεί μόνον για τους λόγους που ορίζονται στον εν λόγω κανονισμό. Έφεση κατά της απόφασης εκτέλεσης μπορεί να ασκηθεί από οποιονδήποτε διάδικο μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στον εν λόγω κανονισμό. Το δικαστήριο της Πορτογαλίας μπορεί να αποφανθεί ότι η αλλοδαπή απόφαση είναι μερικώς εκτελεστή, αλλά δεν μπορεί να την επανεξετάσει ως προς την ουσία της.

Εφαρμοστέοι κανόνες πολιτικής δικονομίας της Πορτογαλίας

Η αίτηση κήρυξης εκτελεστότητας πρέπει να υποβληθεί στο τμήμα οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων του περιφερειακού πρωτοδικείου (tribunal de comarca). Αν δεν υπάρχει τμήμα οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων, η αίτηση πρέπει να υποβληθεί στο τοπικό πολιτικό τμήμα του περιφερειακού πρωτοδικείου ή στο δικαστήριο γενικής δικαιοδοσίας.

Η αίτηση έχει τη μορφή της τακτικής αναγνωριστικής αγωγής, όπως προβλέπεται στον πορτογαλικό κώδικα πολιτικής δικονομίας (Código de Processo Civil), με τις προδιαγραφές που ορίζονται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙβ.

Επειδή η έφεση είναι πάντοτε παραδεκτή, ανεξάρτητα από την αξία της διαφοράς, είναι υποχρεωτικός ο διορισμός δικηγόρου.

Η εισαγγελία μπορεί να λάβει μέτρα προς υπεράσπιση των συμφερόντων των ανηλίκων.

Στην αρχική αίτηση, ο αιτών πρέπει (άρθρο 552 του κώδικα πολιτικής δικονομίας):

- Να προσδιορίσει το δικαστήριο και τον αντίστοιχο δικαστή ενώπιον του οποίου ασκείται η αίτηση, και να προσδιορίσει τους διαδίκους, με αναγραφή του ονοματεπώνυμου, των διευθύνσεων ή της καταστατικής έδρας και, όποτε είναι εφικτό, του αριθμού του δελτίου ταυτότητας και του αριθμού φορολογικού μητρώου, του επαγγέλματος και του τόπου εργασίας τους.
- να προσδιορίσει την επαγγελματική έδρα του νόμιμου εκπροσώπου
- να προσδιορίσει τον τύπο της διαδικασίας·

- να περιγράψει συνοπτικά τα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά που προκάλεσαν την αγωγή και τους νομικούς λόγους που αποτελούν τη βάση της •
- Να καταρτίσει την αίτηση·
- Να ορίσει την αξία της απαίτησης·
- Να καθορίσει το αρμόδιο όργανο εκτέλεσης ή τον δικαστικό αντιπρόσωπο που είναι αρμόδιος γι' αυτήν·
- Να ζητήσει τη διεξαγωγή αποδείξεων· εν προκειμένω, πρόκειται για το σύνολο των πληροφοριών που ορίζονται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό Βρυξέλλες IIβ και οι οποίες πρέπει να επισυναφθούν στην αίτηση·
- να επισυνάψει έγγραφο το οποίο θα αποδεικνύει την πληρωμή της οφειλόμενης δικαστικής δαπάνης ή τη χορήγηση νομικής συνδρομής ως λόγο απαλλαγής από την εν λόγω πληρωμή, περιλαμβανομένων των περιπτώσεων που η απαλλαγή χορηγήθηκε στο κράτος μέλος προέλευσης.

Η αρχική αίτηση και τα έγγραφα υποβάλλονται ηλεκτρονικά από τους νόμιμους εκπροσώπους με χρήση του πληροφοριακού συστήματος που υποστηρίζει τη δραστηριότητα των δικαστηρίων, στη διεύθυνση <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/>.

Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται όταν η αίτηση ασκείται από την εισαγγελία για την υπεράσπιση των συμφερόντων του ανηλίκου. Η εισαγγελία απαλλάσσεται από τα έξοδα όταν ενεργεί προς υπεράσπιση των συμφερόντων του ανηλίκου.

Για να έχουν πρόσβαση στο πληροφοριακό σύστημα, οι δικηγόροι, οι ασκούμενοι δικηγόροι και οι νομικοί σύμβουλοι πρέπει να είναι καταχωρισμένοι στην αρμόδια αρχή η οποία διαχειρίζεται την πρόσβαση στο πληροφοριακό σύστημα.

Όποτε μια αξίωση δεν περιλαμβάνει τον διορισμό αντιπροσώπου και ο διάδικος δεν λαμβάνει συνδρομή ή λαμβάνει συνδρομή από εκπρόσωπο, αλλά δικαιολογημένα αυτός παρεμποδίζεται από την ηλεκτρονική υποβολή δικογράφων, η αρχική αίτηση και τα έγγραφα μπορούν να υποβληθούν με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

- υποβολή στη γραμματεία του δικαστηρίου, οπότε η ημερομηνία του διαδικαστικού εγγράφου είναι η ημερομηνία υποβολής του
- αποστολή με συστημένη επιστολή, οπότε η ημερομηνία του διαδικαστικού εγγράφου είναι η ημερομηνία καταχώρισής του στο οικείο ταχυδρομικό μητρώο·
- Με κατάθεση με τηλεομοιοτυπία η ημερομηνία αποστολής συνιστά την ημερομηνία διεξαγωγής της δικονομικής πράξης.

Μόλις παραληφθούν από το δικαστήριο η αρχική αίτηση και τα επισυναπτόμενα έγγραφα, καταγράφονται και διανέμονται επισήμως. Ο δικαστής επαληθεύει ότι έχουν παρασχεθεί όλες οι αναγκαίες πληροφορίες και δεν υπάρχουν λόγοι απόρριψης, όπως ορίζεται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό Βρυξέλλες IIβ, και κηρύσσει την εκτελεστικότητα της απόφασης. Στη συνέχεια η απόφαση κήρυξης της εκτελεστικότητας κοινοποιείται στους διαδίκους.

16 Σε ποιο δικαστήριο αυτού του κράτους μέλους πρέπει να προσφύγω κατά της αναγνώρισης και εκτέλεσης απόφασης γονικής μέριμνας που εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους; Ποια διαδικασία ακολουθείται σε αυτή την περίπτωση;

Το άρθρο 30 του αναδιατυπωμένου κανονισμού Βρυξέλλες IIβ προβλέπει τη δυνατότητα ενός ενδιαφερόμενου μέρους να υποβάλει αίτηση σε κράτος μέλος για την κήρυξη της μη αναγνώρισης μιας απόφασης ρύθμισης της γονικής μέριμνας η οποία έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος.

Σ' αυτή την περίπτωση, το δικαστήριο στο οποίο θα πρέπει να προσφύγει ο διάδικος στην Πορτογαλία και οι εφαρμοστέοι δικονομικοί κανόνες είναι αυτοί που ορίζονται στην απάντηση της ερώτησης 15, με την ακόλουθη διευκρίνιση: πρόκειται για υπόθεση τακτικής αναγνωριστικής αγωγής για τη διαγραφή οφειλής. Αυτό έχει επιπτώσεις ως προς τους κανόνες του βάρους απόδειξης, διότι, σύμφωνα με το δίκαιο της Πορτογαλίας, σε αγωγές διαγραφής οφειλής, ο εναγόμενος οφείλει να αποδείξει τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν το δικαίωμα που διεκδικείται (άρθρο 343 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

17 Ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο στις διαδικασίες γονικής μέριμνας όταν το παιδί ή οι γονείς δεν διαμένουν σε αυτό το κράτος μέλος ή έχουν διαφορετικές ιθαγένειες;

Οι σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων διέπονται (άρθρο 57 του Αστικού Κώδικα):

- από το κοινό εθνικό δίκαιο της χώρας της ιθαγένειας των γονέων

ή, ελλείψει αυτού,

- από το δίκαιο του τόπου συνήθους διαμονής των γονέων

ή, αν οι γονείς έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά κράτη,

- από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου.

Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση είναι το δίκαιο της ιθαγένειας του φυσικού προσώπου (άρθρο 31 του Αστικού Κώδικα).

Σε περίπτωση ανιθαγενών, το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση είναι το δίκαιο του τόπου διαμονής τους. Ωστόσο, αν ο ανιθαγενής είναι ανήλικος ή δικαιοπρακτικά ανίκανος, δίκαιο προσωπικής κατάστασης είναι το δίκαιο της νόμιμης κατοικίας του (άρθρο 32 παράγραφοι 1 και 2 του Αστικού Κώδικα).

Πού μπορείτε να συμβουλευθείτε την ισχύουσα νομοθεσία

- [Αστικός κώδικας](#)
- [Κώδικας πολιτικής δικονομίας](#)
- [Γενικές αρχές που εφαρμόζονται στη διαμεσολάβηση](#)
- [Σύστημα οικογενειακής διαμεσολάβησης \(υπουργική απόφαση αριθ. 13/2018 της 22ας Οκτωβρίου 2018\)](#)
- [Νομικό πλαίσιο για την αστική διαδικασία επιτροπείας](#)
- [Νόμος για την προστασία των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε κίνδυνο](#)
- [Νόμος για την οργάνωση του δικαστικού συστήματος](#)
- [Πρόσβαση στον νόμο και τα δικαστήρια](#)
- [Διαδικασίες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Εισαγγελίας και των ληξιαρχείων](#)
- [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2019, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, και για τη διεθνή απαγωγή παιδιών \(αναδιατύπωση\)](#)

Σημείωση:

Οι πληροφορίες στο παρόν δελτίο δεν δεσμεύουν το σημείο επικοινωνίας του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ούτε τα δικαστήρια ή άλλες οντότητες και αρχές. Δεν υποκαθιστούν το ισχύον κείμενο του νόμου. Οι εν λόγω πληροφορίες υπόκεινται σε τακτική επικαιροποίηση και σε εξελισσόμενη ερμηνεία τους από τη νομολογία.

Αυτή η ιστοσελίδα είναι μέρος του ιστότοπου [Η Ευρώπη σου](#).

Θα μας βοηθούσαν πολύ [τα σχόλιά σας](#) σχετικά με τη χρησιμότητα των παρεχόμενων πληροφοριών.

Τελευταία επικαιροποίηση: 05/04/2023

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος

μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα